

LAUSUNTO UUDEN POTILASVAKUUTUSLAIN VAIKUTUKSESTA POTILASVAKUUTUSVASTUIDEN KIRJAAMISEEN

Lausunnon peruste

Uusi potilasvakuutuslaki (948/2019) tulee voimaan 1.1.2021. Julkisten toimijoiden vakuutukset on tähän asti pääsääntöisesti otettu Potilasvakuutuskeskuksen kautta ns. täysomavastuisina rinnakkaisvakuutuksina. Potilasvakuutuskeskus ei voi jatkossa enää myöntää täysomavastuisia potilasvakuutuksia vaan potilasvakuutukset otetaan suoraan vakuutusyhtiöiltä. Potilasvakuutuskeskus irtisanoo voimassaolevat sopimukset vuoden 2020 aikana. Vanhojen vahinkovuosien vastuiden osalta järjestelmä kuitenkin jatkuu, kunnes kaikki näihin vuosiin kohdistuvat korvaukset on maksettu.

Uuden potilasvakuutuslain voimaantullessa poistuu kuntien oikeus periä vammaisille tarjoamista palveluista aiheutuneet kulut vammaispuvelain (380/1987) 15 §:n mukaisesti. Muutos koskee myös ennen 1.1.2021 sattuneita vahinkoja. Koska vastuut kuvaavat tulevia veloituksia, muutos vaikuttaa jo vuoden 2019 tilinpäätöksissä esitettävien potilasvakuutusvastuiden määrään pienentävästi.

Kuntajaosto on päättänyt antaa oma-aloitteisen lausunnon potilasvakuutusvastuiden kirjaamisesta siirryttäessä uuteen vakuutusjärjestelmään.

Lausunnon perustelut

Kirjanpitolaki

Kirjanpitolain (1336/1997) 5:1 §:n mukaan tuotoista vähennetään kuuluina ne menot, joista ei todennäköisesti enää kerry niitä vastaavaa tuloa, samoin kuin menetykset.

Lisäksi kirjanpitolain 5:14 §:n mukaan tuloslaskelmassa on vähennettävä veloitteista vastaisuudessa aiheutuvat menot ja menetykset, jos:

- 1) ne kohdistuvat päättyneeseen tai aikaisempaan tilikauteen;
- 2) niiden toteutumista on tilinpäätöstä laadittaessa pidettävä varmana tai todennäköisenä;
- 3) niitä vastaava tulo ei ole varma eikä todennäköinen; sekä
- 4) ne perustuvat lakiin tai kirjanpitovelvollisen sitoumukseen sivullista kohtaan.

Jos vastaisen menon tai menetyksen täsmällinen määrä ja toteutumisaikankohta tiedetään, merkitään se taseessa luonteensa mukaiseen viearaan pääoman erään tai siirtovelkoihin. Muussa tapauksessa se merkitään pakolliseksi varaukseksi. Vastaiset menot ja menetykset sekä pakolliset varaukset merkitään tuloslaskelmaan ja taseeseen niiden todennäköiseen määrään.

Kirjanpitolautakunnan kuntajaoston yleisohje tuloslaskelman laatimisesta

Kirjanpitolautakunnan kuntajaoston kunnan ja kuntayhtymän tuloslaskelman laatimista koskevan ohjeen mukaan vakuutusmenot kirjataan palvelujen ostoihin.

Aikaisempaan tilikauteen kohdistuva olennainen virhe tai laskentakäytännön muutos tehdään oman pääoman erää Edellisten tilikausien ylijäämä/alijäämä oikaisemalla.

Kirjanpitolautakunnan kuntajaoston aikaisemmat lausunnot

Kirjanpitolautakunnan kuntajaosto on antanut aikaisemmin potilasvakuutuksen kirjaamista koskevat seuraavat lausunnot: 8/1997, 29/1997, 42/1999, 55/2002 ja 108/2015.

Lausunnon 42/1999 mukaan potilasvakuutuksen maksuvastuu kirjataan kuluksi tilikaudella, jolloin sattunutta vahinkoa vastaava korvausvastuu on syntynyt. Maksuvastuusta seuraavana vuonna maksettava osa kirjataan lyhytaikaisiin siirtovelkoihin ja muu osa pakolliseksi varaukseksi todennäköiseen arvoon. Arvon määrittelyn pohjana käytetään ratkaistujen vahinkojen osalta Potilasvakuutuspoolin [nyk. Potilasvakuutuskeskuksen] ilmoitusta vakuutusmaksuvastuusta sekä ratkaisemattomien vahinkojen vakuutusmaksuvastuusta ja selvittelyvarauksesta joko mainittua ilmoitusta tai omaa todennäköisempää arviota. Lausunnon sisältöä ei ole tältä osin muutettu myöhemmin.

Lausunnossa 108/2015 kuntajaosto totesi, että vammaispalvelulain tarkoittamat kuntien mahdollisesti tulevaisuudessa tekemät takaisinsaantioikeuteen perustuvat maksuvaatimukset (ns. ei tunnetut regressit) ovat luonteeltaan muusta potilasvahinkovastuusta poikkeavia. Lisäksi lausunnossa todettiin, että mikäli hakija katsoo, että edellä tarkoitetut vammaispalvelulain mukaiset korvaukset eivät täytä pakollisen varauksen tekemisen edellytyksiä, esitetään ne kirjanpitoasetuksen (1339/1997) 2:7 §:n tarkoittamina 2 momentin 4 kohdan tarkoittamina muina vastuositoumuksia. Hakijan tulee tällöin huolellisesti dokumentoida ja arkistoida tilinpäätöskäsittelyn perusteet ja keskeiset oletukset.

Lausunto

Ennen 1.1.2021 syntyneiden täysomavastuisten vakuutusvastuiden esittäminen tilinpäätöksessä

Ennen 1.1.2021 syntyneet Potilasvakuutuskeskuksen hallinnoimat täysomavastuiset vakuutusvastuut esitetään tilinpäätöksessä kuntajaoston lausunnon 108/2015 mukaisesti niin kauan kuin vastuita on jäljellä. Täysomavastuuperiaatteen mukaan vakuutuksenottaja vastaa korvausmenosta, kunnes vahingot on maksettu loppuun. Potilasvahinkovastuun määrää oikaistaan vuosittain siten, että vastuun määrä vastaa tilinpäätöshetken arviota jäljellä olevista velvoitteista.

Potilasvakuutuksen käsittely vakuutusyhtiömallissa

Täysomavastuinen vakuutus

Myös vakuutusyhtiö voi myöntää ns. täysomavastuisen vakuutuksen. Jos julkisyhteisö päättää ottaa jatkossakin täysomavastuisen vakuutuksen, käsitellään se kirjanpidossa kirjanpitolautakunnan kuntajaoston lausunnon 108/2015 mukaisesti.

Riskivakuutus

Jos julkisyhteisö ottaa jatkossa potilasvakuutuksen vakuutusyhtiöstä ns. puhtaana riskivakuutuksena, kirjataan vakuutusmeno kirjanpitovelvollisen vuosittaiseksi kuluksi palvelujen ostoihin.

Ns. riskivakuutuksen sekamalli

Jos riskivakuutuksen sopimusehtoihin liittyy esimerkiksi ehtoja, joiden perusteella aikaisemmin maksettua vakuutusmaksua on velvollisuus myöhemmin sovittuna seuranta-ajanjaksona täydentää, on kirjanpitovelvollisen selvitettävä, tuleeko tämä vakuutusmaksu joiltain osin kirjata pakollisena varauksena tai esittää tilinpäätöksessä muuna vastuusitoumuksena.

Potilasvahinkovastuun määrän vähentyminen sen johdosta, että kunnilta poistuu oikeus periä vammaisille tarjoamistaan palveluista aiheutuneita kuluja

Lainsäädännön muutoksen johdosta tulevien vuosien vastuiden määrän väheneminen kirjataan tuloslaskelmaan menonoikaisuna. Koska kyse ei ole aikaisempaan vuonna tapahtuneen virheellisen kirjauksen oikaisemisesta eikä laskentaperiaatteen muutoksesta, vastuun vähennystä ei saa kirjata oman pääoman erää Edellisten tilikausien ylijäämä/alijäämä oikaisemalla.

Tilinpäätöksen oikea ja riittävä kuva

Ottaen huomioon tilinpäätökseltä ja toimintakertomukselta edellytettävä oikean ja riittävän kuvan vaatimus (kirjanpitolaki 3:2.1 §) tulee kirjanpitovelvollisen antaa potilasvakuutuslain mukaisten vastuiden käsittelystä ja niiden muutoksesta selostus liitetiedoissa tilinpäätöksen laatimisperiaatteissa sekä toimintakertomuksessa. Jos edellistä tilikautta koskevat tiedot eivät ole vertailukelpoisia päättyneen tilikauden tietojen kanssa, on myös tästä esitettävä selvitys liitetietoina (kirjanpitoasetus 2:2.1 § 4-kohta). Toimintakertomuksessa ja liitetiedoissa on esitettävä vähintään muutoksen euromääräinen vaikutus potilasvakuutusvastuun määrään sekä muutoksen johdosta tuloslaskelmaan kirjatun oikaisun määrä.